MÅNEDSBLADET

Glemmer du

Bygningshistorie:1

Kastrup

Nr. 7 - August 2006
Tårnby Kommunebiblioteker - Lokalhistorisk Samling

Forsideillustration:

Ved Stationen set mod syd i 1955. Foto: Viggo Iversen
Huset yderst til højre eksisterer ikke længere, det var som de nævnte i teksten fra begyndelsen af 1800-tallet. Huset blev revet ned for få år siden, og et nyt opført.

I denne udgave af "Glemmer du" er der hentet inspiration fra:

Se indledningen vedr. bygningningshistorien
Samt erindringer fra Niels Fogelstrøm og Karl Pedersen

ISSN 1397-5412

Glemmer du er udgivet af: Tårnby Kommunebiblioteker, Lokalhistorisk Samling
Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen
Layout: Vicky Bonde

Kastrup ejendomme

Hvorfor ejendomshistorie

Bygninger renoveres i dag som regel med største omhu, og mange er interesseret i deres ejendoms historie bl.a. også for at kunne istandsætte bygningerne på bedste originale måde. Det sker bl.a. i øjeblikket med Kastup Værk eller Bryggergården. Andre er måske interesseret i at vide hvordan og hvor deres forfædre har boet, eller hvilke bygninger, der har ligget på det sted, hvor de nu bor.

Dette og følgende numre vil handle om forskellige ejendommes historie her i kommunen.

Bygningshistoriske kilder

For at kunne beskrive ældre bygningers historie må man først og fremmest have fat i brandforsikringsprotokoller og brandtaksationer. De er bevaret fra ca. 1800 til 1940'erne for vores kommunes vedkommende. De fleste ejendomme, forsvundne som eksisterende, har været brandforsikret. Brandforsikringsprotokollerne kan, med deres opremsning af ejendommens enkelte bygninger, deres anvendelse og bygningsmateriale, være en guldgrube for dem, der interesserer sig for en ejendoms historie. Protokollerne er opstillet efter brandforsikringsnumre, by for by. Fra ca. 1850 er ejendommens matrikelnummer oplyst. Der er registre til de ældste taksationer, og i nogle af brandforsikringsprotokollerne fra slutningen af 1800-tallet er der henvisning til eventuelle brandtaksationer.

Brandtaksationerne er en udførlig beskrivelse af ejendommenes bygningsmåde og indretning, hvilket jeg vil give eksempler på i det følgende. Arkivet har taksationer og brandforsikringsprotokoller fra Tårnby sogn fra ca. 1761- 1947, alle nu på mikrofilm og klar til brug og kopiering.

Foruden registrene i brandforsikringsprotokollerne har lokalarkivet udarbejdet kartotekskort på matrikelnumre med henvisning til, hvor ejendommen omtales i brandforsikringsprotokollerne.

Hvis man ønsker at gå længere tilbage kan skifter fra 1600 og 1700 tallet endvidere indeholde oplysninger om gårde og huse. Men i så fald skal man vide, hvem der har

ejet bygningerne. Hertil har man skøde og panteprotokoller og forskellige registre til samme. Disse kilder har vi også på mikrofilm til ca. 1930'erne og derefter i papirform til ca. 1980'erne. Vi har endvidere en god hjælp i "Kjærs arkiv" der har en oversigt over ejerne af de enkelte byers gårde tilbage til 1600-tallet. Disse protokoller står også i samlingen.
Samlingen har desuden også ældre byggesager, og hertil er der hjælp at hente i nogle kartotekskort.
Udover de nævnte kilder har samlingen endvidere en lang rækker arkiver fra grundejerforeninger her i kommunen, som også kan være en hjælp.
En nuværende beskrivelse af bygninger og et luftfoto over ejendommen kan man også få via nettet på http://ejendomsfakta.netborger.dk/produkt/default.asp.
Enkelte bygninger i kommunen er desuden beskrevet kort på lokalsamlingens hjemmeside på http://www.bibliotek.taarnby.dk/lks/stednavne.htm

Ejendomme i Kastrup

Gårde

Gårdene i den gamle landsby Kastrup lå langs Kastrupgårdsvej, en nu forsvunden vej, der løb parallelt med nuværende Kastrupvej tæt op på Kastrupgård. De var i ældre tid nummeret fra 1-11 med nr 1 gående nord syd.
I 1834 brændte 6 gårde og 2 huse, og et par af gårdene flyttede i den anledning ud af dette landsbyfælleskab. Tilbage i dag er Kastrupgård, Ny Kastrupgård og gården Ved Diget 26.
Kastrupgård og Ny Kastrupgård har vi tidligere omtalt i bl.a. vores turguide og i andre numre af Glemmer du.

Ved Diget 26

Ved Diget hed indtil 1926 Digevej (gl. marknavn diegespiel)
Gården var nr. 11 i gårdrækken men lå lidt forskudt for de andre ned ad nuværende Ved Diget, nu som nr. 26.
Ejere af gården:
1660 Erik Torstensen.
1670 Skipper Peter Jansen.
1710 Anders Jensen sammen med Hans Olsen.
1719 Lars Mathiesen og fra 1720 endvidere Peder Povlsen.
1747 Cornelius Hansen og hans enke Karen Olsdatter.
1791 Hans Crillesen.
1815 Crilles Hansen.
1863 Dirch Gjertsen og hans enke Marchen.
1908 Anders Gjertsen og hans enke Bodil.

1940 Bernhard Larsen.
1964 Rigmor Schäfer.

Ejerne kan, som det ses ovenfor, føres tilbage til 1600-tallet, men bygningerne er blevet ændret gennem tiden.
Fra slutningen af 1600-tallet findes et bomærke fra gården, som desværre er svært at gengive her. Bomærker er, som navnet siger, et mærke man satte på sit bohave f.eks. kreaturerne, når de skulle på græs på Saltholm, eller som det er anvendt i den kilde, jeg fandt det i, en form for underskrift eller bevis for, hvem den nævnte person var.
Gården har været ejet af samme slægt fra 1863, hvor en ældre ugift gårdmand solgte ejendommen til hestehandler Dirch Gjertsen, der var gårdmandssøn fra Kastrup. Hans forældre havde dog indtil omkring 1840'erne en gård i Sundbyøster, men flyttede derefter til Kastrup.
Gården undgik branden i Kastrup i 1834, da den lå noget adskilt fra de andre gårde, men stuehuset er genopbygget i 1870.
I 1826 blev gården første gang vurderet til brandforsikringen. Ejeren var da Chrilles Hansen.
Stuelængen lå med enderne i øst og vest, var 8 fag lang og 3 fag dyb, opført af blandingstømmer og lervægge med stråtag. Indrettet med en indgang fra gården til en forstue, dernæst to stuer og et kammer med bræddegulv, simple vinduer og fyldningsdøre med beslag, samt en bilæggerkakkelovn. Der var dels panelede og dels afpudsede vægge, og træværket var malet med oliefarver. Desuden var der et køkken med skorsten og bryghus og en opgang ad en trappe til loftet, som var ud i et.
Mod øst lå en længe 13 fag lang og 3 fag dyb af forrige bygningsmåde. Indrettet med en indgang fra gården til en stue med bræddegulv, simple vinduer og døre, brændehus, lo, lade samt stald for fire kreaturer
Mod syd var en længe, 22 fag lang opført af blandingstømmer og lervægge med stråtag indrettet til en indkørselsport, skærelo og to stalde til 18 kreaturer.
Mod vest en længe 8 fag og 3 fag dyb af forrige bygningsmåde indrettet til lo, vognskur og et karlekammer.
De tre længer var bygget sammen.
I gården en brønd med opstander og pumperedskab, samt hegn omkring gården.
Efter Dirch Gjertsen havde overtaget gården i 1864 begyndte han i de kommende år at bygge om. Et nyt stuehus mod syd og en ny

Gården ved Diget. Fra venstre på vognen Pieter Gertsen, Jan Gertsen fra Kastrup, Anders Gjertsen, Bodil Gjertsen g.m. Bernhard Larsen, bag stakittet Marchen Gjertsen g.m. Dirch Gjertsen og Bodil Gjertsen gift med Anders Gjertsen. 1901

staldlænge mod vest blev opført i grundmur, stuehuset med tegl og staldlængen med strå. I 1873 var ombygningen færdig, en ny stald- og ladelænge mod øst var foruden de nævnte blevet opført mod øst, desuden et hønse- og svinehus samt yderligere et svinehus.
I nyere tid har der været forskellige værksteder foruden beboelse.

Husmandsteder

Langs den vestlige side af nuværende Kastrupvej, omtrent hvor Kastrup Midtpunkt ligger i dag, lå i begyndelsen af 1800-tallet en lang række mindre husmandsteder, der alle nu er forsvundet. Desuden boede der husmænd, fiskere og håndværkere på Ved Stationen, der først hed Søndre Byvej, senere Smedevej og Nu Ved stationen. De ældste bebyggelser her blev opført ved sydsiden af vejen ud mod Kastrup fælled, sandsynligvis i begyndelsen af 1800-tallet.

Ved Stationen
Karl Pedersen (f.1919) skriver i sine erindringer, "Lillebror fra Saltværksvej", beskrevet Ved Diget, som han oplevede vejen i sin barndom:
"*Videre hen ad vejen (*fra stationsbygningen*) efter gadehjørnet lå malermester Andersens store malerværksted. Han var en dygtig håndværker, blev kaldt Honolulumaleren og af og til den onde maler. Jeg husker at da kommunen mange år senere fik overdraget resterne af anlægget Kastrup Fremme, som Andersen var initiativtager til i sin tid, havde han tegnet et gavebrev i kæmpeformat med tekst og motiv.*
Derefter lå et lille husmandshus, hvor den altid glade og hjælpsomme Svend Nielsen, Svend Købmand havde forretning.
Længere hen ad vejen ligger endnu et lille stråtækt hus, endnu bevaret men ikke som beboelse. Efter nogle få huse mere sluttede denne vej, men på den anden side i rundingen overfor stationen ligger den røde villa hvor tandlæge Dolleris boede. Blikkenslager Russ med drengen Poul og Ivan boede der også og sidst ligger den gamle gård, hvor smedemester Peter Fogelstrøm havde smedie. Der var arbejdsheste at sko den gang. Jens Fogelstrøm førte forretningen videre.

Ved Stationen 15.
Huset er opført omkring 1801 og ejet af skomager Lars Poulsen iflg. den ældste brandtaksation fra 1801. Huset der var 6 fag og 3 fag dyb lå mod vest på Fælleden med enderne til øst og vest og opført af blandingstømmer med lervægge og stråtag. Huset var indrettet med en indgang til en forstue med køkken og grundmuret skorsten, 2 værelser med engelske vinduer, hollandske døre med beslag, 2 jernkakkelovne samt til spisekammer. Overalt var der bræddegulve og lofter
6 fag lang og 3 fag dyb. Der var desuden et brændehus, plankeværk, brønd, en svinesti og et hønsehus opført af tømmer.
I 1855 var der sket forbedringer på huset, der nu var opført dels af mur dels af klinede vægge med samlingstømmer, stadig med stråtag, 8 fag lang og 4 fag dyb indrettet til 3 lejligheder, hver bestående af stue køkken og forstue, og i det østre hus var en cylinderovn, og i køkkenet til samme lejlighed var en indmuret kedel. I de to andre lejligheder var bilæggerovne, overalt bræddeloft og gulve, engelske vinduer samt dels glatte

dels fyldningsdøre. Der var stadig brændehus. I den sydlige del af huset var en lille tilbygning, opført i bindingsværk med stråtag med en lejlighed, kun 2 fag lang og 2 fag dyb.

I 1840 var der i øvrigt en logerende, en pensioneret lærerinde, Ane Pedersen

I 1878 var stuehuset nu helt i grundmur, mens tilbygningen stadig var i bindingsværk begge med stråtag, og i 1918 var stuehuset nu helt i grundmur med stråtag og tilbygningen forsvundet.

Ejere:

1801 Skomager og husmand Lars Poulsen.

1835 Skomager og husmand Frederik Christensen og hans enke Ehm Nielsen Lund.

1858 Peter Martin Petersen.

1868 Ehm Nielsen.

1876 Hjulmand Peter Martin Nielsen.

1877 Husmand Dirch Nielsen og enke Johanne.

1916 Hovmester Peter Andersen

Længere er det ikke lykkedes at finde ejere.

Ved Stationen 19 og 21

Denne ejendom var oprindelig en ejendom beboet af to familier, men de valgte i 1839 at få tinglæst hver deres halvdel af huset. Først i 1882 bliver matriklen delt i 2, nemlig 44a og 44b. Huset er sandsynligvis opført omkring 1800 som bolig for først bager Johan Nyeborg senere for bager Thomas Grell, hvis far var møller i Maglebylille. Efter Grells død i 1826 blev huset solgt på auktion til to husmænd i Kastrup Lars Christensen og Hans Nielsen. I forbindelse med tinglæsningen i 1840 blev de to halvdele af huset vurderet til brandforsikringen hver for sig.

Den ældste brandtaksation er fra dette år.

Hans Nielsens del (Ved Stationen 19) beskrives således i 1840:

Stuehus med enderne til øst og vest af mur og bindingsværk med stråtag 5 fag langt 3 fag dyb, indrettet med en forstue, en stue med bilæggerovn, 2 kamre et brændehus og et køkken med skorsten, alt med brædde- og stengulve, engelske vinduer, fyldings- og glatte døre, samt loftet ud i eet.

I 1887 var der ingen væsentlige ændringer.

Lars Christensens del (Ved stationen 21) beskrives på denne måde i 1840:

Et stuehus med enderne til øst og vest i mur og bindingsværk med stråtag, 5 fag langt 3 fag dyb indrettet med en forstue, to stuer med 1 bilæggerovn, 2 kamre, et brændehus og et køkken med skorsten,

alt med bræddeloft og brædde- og stengulve, engelske vinduer, fyldnings- og glatte døre,
En tømmersat brønd med karm deltes de to familier om.
I 1884 var huset blevet renoveret, så det helt var i grundmur med spån og stråtag.
I de to huse boede der gennem tiden flere generationer af samme fiskerfamilier

Ejere:
44 a
1826 fisker Hans Nielsen.
1887 fisker Niels Hansen.
1908 Kirsten Hansen.
1912 Holgine Andersen f. Hansen g.m. Peter Andersen.
1918 smed Valdemar Andersen
1919 nattevagt Jens Martin Petersen
44b
1826 fisker Lars Christensen
1850 fisker Johan Petersen

Ved Stationen 21 i 1895
Bagest fra venstre: Bibliotekar Anna Hansen, fisker Hans Valdemar Hansem. Holgine Andersen, fisker Niels Hansen, Ellen Haack, Inger Schakat, fisker og skibstømrer Peter Mørk og hans datter Mary. Siddende fra venstre: Kirsten Hansen, Bertha Hansen, Hedvig Petersen

1882 fisker Peter Jacob Jensen.
1910 fyrpasser Johan Jacob Jensen

Ved Stationen 28

I 1849 blev der opført det første hus på den nordlige side af Ved Stationen, dengang Søndre Bygade. Det var smeden Frederik Jensen, der her opførte smedje og bolig for sin familie. Brandforsikringstaksationen fortæller i 1849 følgende:

Stuehuset lå med enderne i øst og vest, og var af grundmur med tegltag, 12 fag lang, 6 fag dyb med indgang fra vejen til en forstue med murstensgulv, 2 stuer, 2 kamre. Der var desuden et køkken med komfurindretning, spisekammer og pigekammer. Overalt i værelserne var der gipsede, pudsede og malede vægge, fyldningsdøre og engelske vinduer. Ved den østre ende var indrettet til vognskur. I hver af stuerne var en cylinderovn, i kamrene en grydekakkelovn.

Ved vestres endes nordlige side var en tilbygning, 5 fag lang 4 fag dyb, indrettet til materialehus, heri en opgang til loftet, der for hele bygningen var opført af kridtstensmur med tegltag.

Ved den østre endes nordlige side lå smedjen 5 fag lang, 5 fag dyb, i samme en smedjeskorsten og 2 fastsiddende bælge. Desuden et plankeværk, et lokum, en brønd

Ejere:
1847 Smed Frederik Vilhelm Jensen
1886 Smed Niels Fogelstrøm (svigersøn)
1917 Peter Emil Fogelstrøm

Niels Fogelstrøm fortæller:

I 1916 flyttede vi til Kastrup. Far overtog smedien efter min bedstefar, som havde drevet den efter min oldefar, der var begyndt som smed på Kastrup havn i 1835. Han byggede senere smedien, hvor den nu ligger, i krigsårene 1848-1849. Huset er opført af bygmester Ivar Hein.

Kastrup var dengang endnu på landet. I smedien var arbejdet nærmest vogn- og hestebeslag. Der var endnu en del gårde og gartnerier i Kastrup.

I smedien begyndtes kl. 6.30, og som regel var de første heste ankommet. Der var tændt op i essen, og så var der gang i skosmeding til frokosten kl. 9. Lærlinge og svende var på kost og logi, de spiste i borgerstuen, hvor der blev serveret spegesild med fedtemadder og hertil skibsøl fra anker, som stod til fri disposition. Så startede man igen til kl. 12,

hvor der blev holdt middagspause til kl. 1. Kl. 2 blev der serveret kaffe på filebænken i værkstedet, og så fortsattes til fyraften kl. 5. Der var gang i essen hele dagen med klang af hammerslag fra ambolten.

Jeg husker om søndagen, hvor vi nød freden.

For mig var der nok at se til efter skoletid, jeg gav et nap med at lokke sko op eller fik lov at slå et slag med forhammeren. Der var også rig lejlighed til en ridetur med at bringe heste tilbage til ejerne, ligesom vi red bøndernes heste hjem fra græs på forstranden.

Et par gange om året skulle hestene som hørte til gårdene på holmen (Saltholm) have nye sko. Den opgave fik min bror og jeg engang vi var 16 og 17 år.

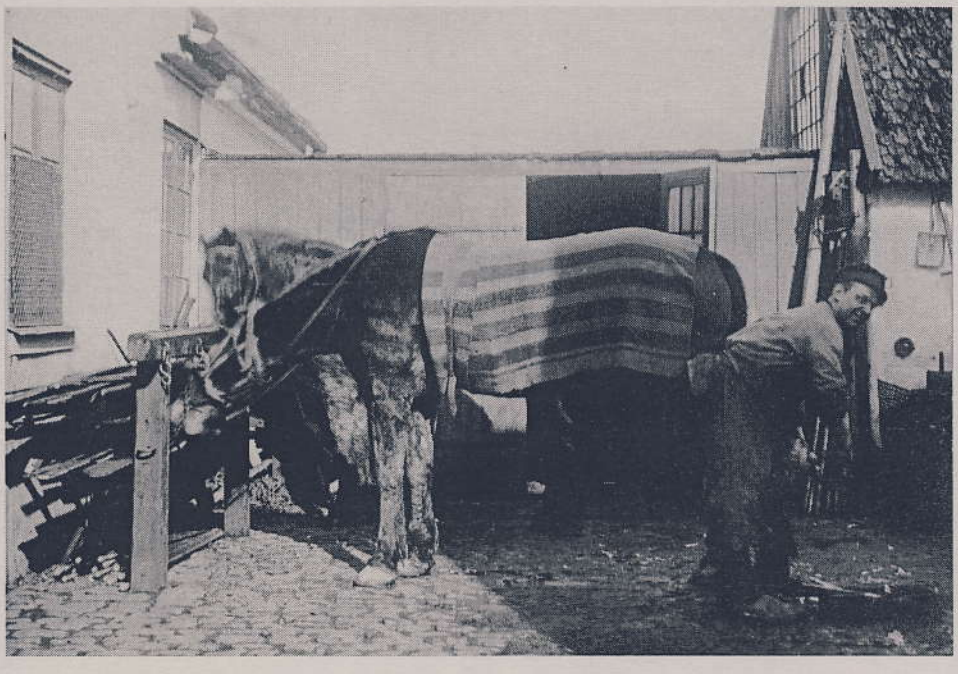

Smed Peter Fogelstrøm skoer en hest. Foto: Carl Flensburg ca. 1910

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

Lokalhistorisk Samling
Kamillevej 10
2770 Kastrup
Tlf. 32 46 05 45

www.bibliotek.taarnby.dk
Klik på **Lokalhistorisk Samling**

Vi har publikumsmaskine med adgang til internettet og mange slægtsforskerlinks.

Åbningstider:

Mandag	15.00 - 19.00
Tirsdag	12.00 - 16.00
Fredag	12.00 - 15.00

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på:

Kastrupgårdssamlingen

"Midt på Amager"

&

"Kastrup Glas"

Åbent Tirsdag til søndag
14.00-17.00
Onsdag tillige
14.00-20.00

Plyssen
Amager Strandvej 350:

Permanente og skiftende udstillinger

Åbent Lørdag og søndag
13.00-16.00